

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Олексій Станіславович КВІЛІНСЬКИЙ,

*доктор економічних наук, Сумський
державний університет, Суми, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6318-4001>*

Адміністративно-правове забезпечення управління розвитком штучного інтелекту (далі – ШІ) в Україні пройшло етап трансформації від фрагментарних галузевих рішень до формування комплексної державної політики. Центральним документом, що заклав фундамент системи суб'єктів у цій сфері, стало розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» [1]. Цей акт визначив пріоритетні напрями, принципи та завдання державної політики, а також окреслив коло органів, відповідальних за їх реалізацію.

Система суб'єктів управління розвитком технологій ШІ в Україні характеризується ієрархічністю та розподілом функцій між органами загальної, спеціальної компетенції та науково-експертними інституціями. Вищий рівень управління забезпечується Кабінетом Міністрів України, який здійснює загальне керівництво цифровою трансформацією держави, затверджує стратегічні плани дій та координує міжвідомчу взаємодію. Його адміністративно-правовий статус базується на нормах Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [2], що наділяє уряд повноваженнями спрямовувати діяльність усієї системи виконавчої влади на впровадження інноваційних технологій.

Ключовим суб'єктом спеціальної компетенції, що безпосередньо формує та реалізує державну політику у сфері ШІ, є Міністерство цифрової трансформації України. Згідно з Положенням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 року № 856, міністерство визначено головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань цифровізації та цифрових інновацій [3]. Адміністративно-правовий статус Міністерства цифрової трансформації у контексті ШІ включає повноваження щодо створення нормативно-правової бази, розробки етичних стандартів використання алгоритмів, сприяння науковим дослідженням та інтеграції України у світовий технологічний простір. Важливою особливістю функціонування міністерства стало створення Експертного комітету з питань розвитку штучного інтелекту, що забезпечило залучення фахової спільноти до процесу державного управління. Зокрема, «серед пріоритетів роботи експертного комітету:

- створення стратегії розвитку ІІІ-сфери в Україні, виконання якої сприятиме розробленню корисних проєктів, ініціатив і програм та інтеграції надбань ІІІ у сферу держуправління;
- збільшення кількості ІІІ-інженерів та підприємців в Україні;
- долучення України до міжнародної спільноти ІІІ, зокрема – допомога українським представникам у можливості брати участь у міжнародних конференціях та програмах з розвитку сфери ІІІ;
- стимулювання українського бізнесу використовувати надбання ІІІ» [4].

Паралельно з Мінцифри вагому роль відіграють Міністерство освіти і науки України та Національна академія наук України. Їхній статус визначається Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [5], відповідно до якого ці суб'єкти забезпечують фундаментальну базу для розвитку ІІІ через фінансування наукових проєктів, підготовку спеціалістів у галузі Data Science та Machine Learning, а також розробку вітчизняних інтелектуальних систем. Окрему ланку займає Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України [6], чії повноваження зосереджені на забезпеченні кібербезпеки та захисту критичної інформаційної інфраструктури, де застосовуються технології ІІІ.

Особливості адміністративно-правового статусу вказаних суб'єктів полягають насамперед у програмно-цільовому характері їхньої діяльності. Оскільки спеціальне законодавство, яке б безпосередньо регулювало правовідносини у сфері ІІІ, перебуває на стадії розробки, органи влади керуються переважно актами «м'якого права» (soft law) та рекомендаційними документами міжнародних організацій, зокрема ОЕСР та ЄС. Це зумовило консультативно-координаційну спрямованість повноважень більшості суб'єктів, де основний акцент зміщується з директивного управління на стимулювання розвитку галузі та створення сприятливого правового режиму для ІТ-сектору.

У підсумку слід зазначити, що адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення управління розвитком технологій і систем ІІІ в Україні характеризувався високим ступенем міжвідомчої інтеграції. Розвиток ІІІ розглядався не як вузькотехнічне завдання, а як наскрізна складова національної безпеки, економічного зростання та соціального захисту. Це зумовило необхідність дотримання суб'єктами управління балансу між інноваційною свободою та захистом прав людини, що зафіксовано в Законі України «Про захист персональних даних» [7]. Таким чином сформовано інституційну модель управління ІІІ, де держава через профільні міністерства виступає як координатор та стратегічний архітектор цифрового ландшафту, спираючись на наукову експертизу та міжнародні стандарти етики й безпеки.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: концепція, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. Верховна Рада України. Законодавство України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text>.

2. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
3. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 № 856. *Офіційний вісник України*. 2019. № 80. Ст. 2732. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF>
4. У Мінцифри сформували експертний комітет з питань розвитку сфери штучного інтелекту. *Економічна правда*. URL: <https://pravda.com.ua/news/2020/01/17/655948/>
5. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
6. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 № 3475-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-1>
7. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>